

100

...and the

المطابق

پیشہ ورانہ تعلیم کے شعبہ کے تحت

100

سرشناسه: سلطانی مقدم، حمیده، ۱۳۶۱ -
 عنوان و نام پدیدآور: برگزاری حج در دوره پهلوی / حمیده سلطانی مقدم .
 مشخصات نشر: تهران: نشر مشعر، ۱۳۹۳ .
 مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص .
 شابک: ۷-۵۵۱-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۷۷] - ۷۹: همچنین به صورت زیرنویس .
 موضوع: حج -- تاریخ
 منطقه: ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق .
 موضوع: ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷
 ده‌بند: ۱۳۹۳: ۴ ب ۸ س / ۹ / ۱۸۸ BP
 رده‌بندی دیوید: ۲۹۷ / ۳۵۷
 شماره ثبت: ۳۶۶۳۱۸۷

برگزاری حج در دوره پهلوی

تألیف:	حمیده سلطانی مقدم
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنر مشعر
چاپ و صحافی:	چاپخانه مشعر
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۳
شمارگان:	۳۰۰۰ نسخه
بها:	۳۲۰۰ تومان

ISBN: 978-964-540-551-7

شابک: ۷-۵۵۱-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸

مراکز پخش و فروشگاه‌های مشعر:

تهران: تلفن: ۰۳-۶۴۵۱۲۰۲۱ / قم: تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۸۴۰۰

فهرست

- ۷..... دیباچه
- ۹..... مقدمه
- ۱۱..... حج ایرانیان در دوره قاجار و روابط قاجار و عثمانی
- ۱۲..... مس‌رهای حج در دوره قاجار و مشکلات آنها
- ۱۲..... ۱. مس‌رایی از جنوب ایران به جده
- ۱۳..... ۲. راه جبل
- ۱۴..... ۳. راه شام
- ۱۴..... ۴. مسیر استانبول به جده
- ۱۷..... برگزاری حج در دوره پهلوی دوم
- ۱۸..... حج در دو دهه ابتدای پهلوی دوم
- ۲۳..... حج در سال‌های دهه چهل
- ۲۳..... تصمیم کمیسیون حج بر پایان دادن به مشکلات
- ۲۴..... حمله‌داران دیروز، راهنمایان امروز
- ۲۵..... مراحل نام‌نویسی متقاضیان حج
- ۲۶..... تهیه بلیط و رزرو جا در عربستان
- ۲۷..... ادامه برخی مشکلات در سال‌های دهه چهل
- ۳۱..... سازمان اوقاف در دوره پهلوی دوم
- ۳۱..... جدا شدن سازمان اوقاف از وزارت فرهنگ
- ۳۵..... واگذاری امور حج به سازمان اوقاف (۱۳۵۱ تا ۱۳۵۷ ه.ش)
- ۳۹..... اهداف و برنامه‌های شورای عالی حج

۳۹	آیین‌نامه امور حج
۳۹	فصل اول: مقررات مربوط به حجاج
۴۱	فصل دوم: سرپرستی حجاج
۴۳	فصل سوم: مقررات مربوط به سازمان اوقاف
۴۶	مباشر به جای حمله‌دار
۴۷	انتخاب راهنمایان حج از طریق آزمون
۴۹	مقاد قرارداد بین سازمان اوقاف و مباشران
۵۵	تسریع مراحل ثبت‌نام متقاضیان
۵۷	خراک، سکن، وضع ظاهر و بار
۵۹	توانایی جسمی، مایات پزشکی
۶۱	عوارض برای انجام سهولت جمعیت شیروخورشید
۶۱	نمایندگان مراجع شیعه در
۶۶	سمینار مسائل حج (۲۵ - ۲۷ فروردین ۱۳۳۵)
۶۷	کمیسیون بهداشت و درمان
۶۸	کمیسیون آموزش
۷۰	کمیسیون پذیرایی از حجاج و هزینه‌های سفر
۷۰	کمیسیون گذرنامه و هوایمایی
۷۰	برخی آسیب‌های اجرایی برگزاری حج
۷۱	نارضایتی مردم از روند انتخاب زائران و مباشران
۷۳	روش‌گیری در انتخاب مدیران حج
۷۷	کتابنامه
۸۱	اسناد و تصاویر

دیباجه

در سال‌های اخیر، درباره حج‌گزاری ایرانیان آثار باارزشی از پژوهشگران و نویسندگان چاپ شده است که در این میان می‌توان از «تاریخ حج‌گزاری ایرانیان» تألیف خانم «اسرا دوغان دنیز» و «راه حج و پنجاه سفرنامه دوره قاجاری» اثر استاد «رسول جعفریان» نام برد. از میان ده‌ها کتاب و سرنامه‌ای که در این موضوع نگاشته شده، کمتر به حج‌گزاری ایرانیان دوره پهلوی پرداخته شده است. تنها اثری که گروه تاریخ و سیره پژوهشکده حج و زیارت شناسایی کرده است، پایان‌نامه کارشناسی ارشد سرکار خانم «حمیده سنطانی مقدمه» است که پس از بررسی و اصلاح بخش‌هایی از آن با راهنمایی کارشناسان گروه تاریخ و سیره، اینک در اختیار شما خوانندگان قرار گرفته است. این کتاب با حجم کم خود، اطلاعات تازه‌ای درباره برگزیده حج در دوره پهلوی را فراروی پژوهشگران می‌نهد که در خور ستایش است. در پایان ضمن تشکر از نویسنده محترم، امید است این اثر مورد توجه صاحب‌نظران قرار گیرد.

من الله التوفیق

پژوهشکده حج و زیارت

گروه تاریخ و سیره

مقدمه

می‌توان گفت که در منابع تاریخی به مسئله برگزاری حج در دوره قاجار و پیش از آن، به مراتب بیشتر از دوره پهلوی دوم توجه شده است. راین‌رو ما در این نوشتار می‌خواهیم تا روند شکل‌گیری اداره حج و زیارت در این دوره، در دو مقطع زمانی بررسی کنیم: ابتدا به دهه بیست و سی می‌رسیم. در این دوره که حمله‌داران تنها حاکمان این عرصه بودند. سپس به دهه چهل اشاره می‌کنیم که در آن مدت، وزارت کشور کوشید تا کنترل بیشتری بر این سفر داشته باشد. به همین منظور در سال ۵۱ برگزاری حج به سازمان اوقاف سپرده شد تا تنها دولت در این باره تصمیم‌گیری نماید و پاسخگوی مسائل به‌سمار آن باشد. بی‌شک، شناسایی مشکلات و موانع برگزاری حج در این دهه، و یافتن راه‌حلی برای آنها، از برنامه‌های سازمان اوقاف در این دوره بوده است. همچنین در این نوشتار، اهداف و برنامه‌های دولت و میزان موفقیت در اجرای برنامه‌ها را بررسی خواهیم کرد.

در پایان از پژوهشکده حج و زیارت به‌ویژه از گروه تاریخ و سیره، که قبول زحمت تصحیح و چاپ این اثر را نموده‌اند، سپاسگزارم.

قم/ حمیده سلطانی